

lucis principem, lætitiæ largitorem habemus;
quia tu es nostra sapientia, sapiens veritas,
vera charitas, chara felicitas, felix ÆTERNITAS.

Quam sapiens, qui vivit sapientiæ, qui sapit
ÆTERNITATI!
Quam felix, quem in æternum ipse læat FEL-
CITAS!

IN ECCLESIASTICUM PROLEGOMENA.

Inscribitur hic liber in Græcis Bibliis, *Σοφία Ἰσοῦ*, *σοφία Ἰσοῦ*, Sapientia Jesu, filii Sirach, ut distingua-
tur a Sapientia Salomonis; in Latinis, *Ecclesiasti-*
cus. De eo nonnulla præmittenda sunt: primum,
de ejus auctoritate; secundum, de auctore; ter-
tium, de interpretibus; quartum, de argumento;
quintum, de methodo; sextum, de stylo. Quibus
succedent septimo ordine Canones, qui facem
toti libro præferant.

CAPUT I.

Auctoritas Ecclesiastici.

Nonnulli olim dubitarunt, imo negarunt, *Eccle-*
siasticum esse librum Canonicum: Judæi enim
non habent eum in suo Canone librorum S. Scrip-
turae. Unde Concilium Laodicenum, *can. 59*; Melito
Sardensis apud Eusebium, *lib. IV Hist. cap. xxvi*;
S. Gregorius Nazianzenus, Amphilochius, et Hila-
rius, *Præfatione in Psalmos*, texentes catalogum Sa-
crarum Scripturarum, omittunt Ecclesiasticum. Et
S. Hieronymus, *Præfat. in libros Salomonis*, asse-
rere videtur Ecclesiasticum non valere ad aucto-
ritatem Ecclesiasticorum dogmatum confirman-
dam. Idipsum aperte negant hæretici moderni.
Lutherus in *Collog. Latinis*, tom. II, *cap. de lib. Vet.*
Testam., ait: « Ecclesiasticus verus est Legista
et Jurista, non Propheta; nihil scit de Christo.
Quid est Jesus Sirach (quamvis liber sit optimus)
ad Christi et Apostolorum verba? Tantum est
legalis liber. Est sicut Thalmud ex variis libris
collectus; loquitur de jure et œconomia. Hoc
miratur mundus, et verba Christi excellentissima
negliguntur. » Guilielmus Witakerus in *Disp. de*
S. Script., *controv. I, q. 1, cap. xiii de Ecclesiastico*:
« Non esse, inquit, canonicum librum, ex eo
colligi potest, quod græce scriptus fuerit. » Calvi-
nus, in *Antidoto*, Ecclesiasticum odit, quod ex eo
multa fidei dogmata, quæ ipse negat, confirman-
tur: « Unde, inquit, melius faciem haurient? »

Suppono libros canonicos S. Scripturae esse du-
licis generis; alii enim sunt Protocanonici, alii
deuterocanonici. Protocanonici, sive primi cano-
nis vocantur, de quorum fide nulla unquam inter
Catholicos fuit disceptatio, sed ab omnibus habiti
sunt quasi libri S. Scripturae, dictati a Spiritu Sancto.
Deuterocanonici, sive secundi canonis vocan-
tur, qui, licet vere canonici sint, tamen de eorum
auctoritate aliquando ab orthodoxis dubitatum
fuit; tales sunt Esther, Baruch, Tobias, Judith,

Sapientia, Ecclesiasticus, Machabæorum uterque,
Epistola ad Hebræos, Epistola S. Jacobi, S. Judæ,
secunda S. Petri, secunda et tertia S. Joannis, et
Apocalypsis; cæteri omnes sunt Protocanonici.

Hoc est, quod de Sapientia et Ecclesiastico
agens, ait Damascenus *lib. IV Orthodox. fidei*,
cap. xviii: « Qui omnium virtutum genere ac
doctrina referti sunt, hoc est, Sapientia Salomonis,
et Sapientia Jesu, quam Sirach pate

senior, et minoris avus; hic enim fuit pater Sira-
chi, de quo inferius) composuit, et græce inter-
pretatus est nepos Jesu, et Sirachi filius, præclari
et elegantes libri sunt; non tamen aliis annume-
rantur, neque in arcu siti erant; » quia scilicet non
numerantur inter Protocanonicos, neque erant
in Canone Hebræorum, sive S. Scripturae ab
Hebræis receptæ, quem ipsi posuerunt in arca.

Nunc dico: De fide est *Ecclesiasticum* esse li-
brum canonicum S. Scripturae. Patet hoc, *primo*,
ex definitione Concil. Trid. *sess. IV*, et Concil. III
Carthag., *can. 43*, et Concil. Florent. in *Instruct.*
Armenorum. Concil. quoque Ephesinum, anno
Christi 430, Ecclesiasticum citat ut S. Scriptu-
ram; sic enim ait epist. *ad Synodum Pamphyliæ*:
« Cum consilio omnia fac, dicit divinitus inspi-
rata Scriptura. » Hæc autem verba sunt *Eccle.*
cap. xxxii. Cope. Tolet. VIII, *cap. ix*: « Dicit, ait,
Scriptura: Qui spernit minima, paulatim decidet, »
Eccle. cap. xix. Synodus Francfordiensis, anno
Domini 794, epist. *ad Præsules Hispaniæ*: « Item,
ait, in libro Sapientia, ipsa dicente Sapientia, id
est, Filio Dei: Ego ex ore Altissimi prodivi, pri-
mogenita ante omnem creaturam, » *Eccle. xxiv*.
Idem liquet ex S. Athanasio in *Synopsi*, sive *Ca-*
talogo lib. S. Script., qui et *lib. De Virgin.*: « Ait
enim, inquit, Scriptura Sacra: Qui attingit picem,
inquinabitur; et qui communicat superbo, similis
illi efficietur; » quæ sunt verba *Eccle. xiii*. Idem
liquet ex Synodo Alexandrina, quæ exstat apud
S. Athanasium, *Apolog. 2 contra Arian.*, et Inno-
centio I, anno Christi 407, epist. *ad Exuperium*,
cap. vii, qui recensens libros S. Scripturae: « Salo-
monis, ait, libri quinque; quintus autem est Eccle-
siasticus. Sic et Cassiodorus, *lib. I Instit. cap. xiii*,
et Gelasius, tom. II *Concil.*, in Concil. Romano
habito anno Christi 494, inter libros S. Scripturae
recenset librum Jesu, filii Sirach. Sic et Isidorus,
lib. VI Etymol. cap. i; Rabanus, *lib. II De Insti-*
tut. Cleri, cap. iiii, quin et Epiphanius in *Hæresi-*
Anomæorum, numerant inter sacros et divinos

libros Sapientiam Salomonis et filii Sirach, id est Ecclesiasticum. Quare, cum idem Epiphanius, lib. *De Mensur. et Pond.*, ait hos libros non esse receptos, intellige a Judæis, eorumque sequacibus.

Secundo, idipsum docent Patres Græci, qui sententias Ecclesiastici, perinde ac cæteros S. Scripturæ libros citant, ut S. Clemens, anno Christi 90, *epist. 1*, ex *Eccli.* cap. xxviii, citat hæc verba: « Impone, homo, tuæ linguæ ostium et seram. Cessa cornu in altitudinem extollens, et loquens adversus Deum iniquitatem, et proximum tuum. » Sic et S. Ignatius, anno Christi 100, *epist. ad Heronem*, citat illud *Eccli.* cap. xix: « Qui cito credit, levis est corde. » Sic et Clemens Alexandrinus, anno Christi 200, lib. I *Pædag.* viii, et lib. V *Strom.* cap. v; Origenes, anno Christi 230, citans Ecclesiasticum, ait se citare S. Scripturam, ut patet homil. 8 in *Num.*; homil. 1 in *Judic.*; hom. 9 in *Ezech.* Sic et Eusebius, anno Christi 320, lib. VIII *Præpar.* cap. ii; S. Basilius, anno Christi 370, in *cap. viii Isaie*: « Ait, inquit, Scriptura: Cum consummaverit homo, tunc incipiet: et cum quieverit, tunc indigebit; » quæ sunt verba *Eccli.* cap. xviii. Idem in *Regulis fusiis disput.*, resp. 104: « Dicunt, ait, divina Litteræ: Sine consilio nihil fac; » quæ sunt verba *Eccli.* xxxii. S. Ephrem, anno Christi 370, adversus improbas mulieres: « Dictum est, ait, a Sapiente: Brevis omnis malitia super malitiam mulieris; » quæ sunt verba *Eccli.* cap. xxv. Idem, *tract. De Patientia*: « Ait, inquit, Scriptura: Fili, accedens ad servitum Dei, dirige cor tuum, et sustine. » Cyrillus Jerosolymitanus, *Catech.* 6, citat illud *Eccli.* iii: « Altiora te ne quæsieris, et fortiora te ne scrutatus fueris. » Macarius Ægyptius, anno Christi 370, *hom. 10*, citat illud *Eccli.* xxiv: « Qui edunt me, adhuc esurient. » S. Gregorius Nazianzenus, anno Christi 380, *orat. 2 Contra Julianum*: « Qui potentes, ait, de sedibus deponit, et insuspicabilem diademate ornat. Nam id quoque a Scripturis accipio, » puta *Eccli.* xi, 5. S. Gregorius Nysenus, anno Christi 380, *hom. 3 in Eccl.*, citat illud *Eccli.* xi: « Vinum lætificat cor. » S. Epiphanius, anno Christi 380, in *Ancorato*: « Reprehendit nos, ait, Scriptura divina, dicens: Quæ tibi præcepta sunt, ea considera; » et: « Non est opus tibi occultis; » et: « Altiora te ne quæras, et profundiora te non expendas, » *Eccli.* iii. S. Chrysostomus, anno Christi 400, *hom. 33 ad Popul.*: « Audi, ait, Scripturam dicentem: Sicut qui occidit filium coram patre, ita qui offert sacrificium ex pecuniis pauperum; » quæ sunt verba *Eccli.* xxxiv, 24. Sic et Cassianus, anno Christi 430, *Collat.* I, cap. xiii, et *Collat.* VI, cap. xvi, et Palladius illi coævus, in *Dialogo de Vita S. Chrysost.* S. Cyrillus Alexandrinus ejusdem ævi, *hom.* quam Ephesi habuit: « Quibus rationibus, ait, patientia comparetur, id divina Scriptura edocet: Fili, ait, accedens ad servitum Dei, prepara animam tuam ad tentationem, et dirige cor tuum, et constans esto, »

Eccli. ii. Isidorus Pelusiota, discipulus S. Chrysostomi, anno Christi 440, lib. I *epist.* 106: « Loquere, inquit Scriptura, in aures audientium, » *Eccli.* xxv. Joannes Maxentius, anno Christi 500, *Præfat. in Dial. contra Nestorianos*: « Divina, ait, Scriptura admonet: Ne confundaris loqui verum pro anima tua, et pro veritate certa usque ad mortem, » *Eccli.* iv. Anastasius Antiochenus, anno Christi 580, lib. IX *Hexaem.*: « Dicit, ait, Scriptura, quod vinum et mulieres separant a Deo, » *Eccl.* cap. xxv. Damascenus, *orat. 3 de Dormit. Deiparæ*, citat quasi verba Scripturæ: « Altiora te ne quæsieris, » *Eccli.* iii. Denique Josephus Hebræo-Græcus, lib. II *Contra Apionem*, Ecclesiasticum inter libros Legis (id est, sacros) reponit, ait Genebrardus lib. II *Chronol.*; citat enim quasi dictum a lege divina, illud *Eccli.* xlii, 14: « Melior est iniquitas viri, quam mulier benefaciens, » ut ibidem ostendat.

Tertio, idem probatur ex Patribus Latinis. Tertullianus, qui floruit anno Christi 200, lib. *De Exhort. castitatis*, cap. ii, ex *Eccl.* cap. xv, citat illud: « Ecce posui ante te bonum et malum. » S. Callixtus Pontifex, anno Christi 218., *epist. 1*: « Dicit, ait, S. Scriptura: Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua avertere; » quæ sunt verba *Eccli.* cap. xviii. Fabianus Pontifex, anno Christi 237, *epist. 2*: « Fili, ait Salomon, in mansuetudine serva animam tuam, et da honorem illi, cui honor competit, » *Eccli.* x et xi. S. Cyprianus, anno Christi 250, *De Opere et Eleemos.*: « Loquitur, ait, in Scripturis divinis Spiritus Sanctus, et dicit: Eleemosynis et fide peccata purgantur, » *Eccli.* cap. iii. Eusebius Pontifex, anno Christi 315, citat quasi S. Scripturam illud *Eccl.* cap. xiv, 11: « Fili, si habes, benefac tecum, et Deo dignas oblationes offer. » S. Hilarius, anno Christi 350, citat *Eccli.* xxviii, 28. S. Ambrosius, anno Christi 370, *De Bono mortis*, cap. viii: « Scriptura ait: Ante mortem non laudaveris quemquam, » *Eccli.* xi. S. Hieronymus, anno Christi 390, *epistola 133*: « Divina, ait, Scriptura loquitur: Musica in lectu, intempestiva narratio, » *Eccli.* xxii. Rufinus, anno Christi 390, citat illud *Eccl.* xxi: « Sapiens audiens verbum, collaudabit, et adjiciet ad illud. » Ita ipse in *Benedictione Benjamin*. S. Gaudentius, anno Christi 400, *tract. 13*: « Loquitur, ait, Scriptura divina: Conclude eleemosynam in corde pauperis, et ipsa pro te exorabit Deum, » *Eccl.* xxix. S. Augustinus, anno Christi 400, lib. II *De Doctrina Christ.* cap. viii: « Illi libri duo, ait, qui Sapientia Salomonis, et alius, qui Ecclesiasticus inscribitur, quoniam in auctoritatem recipi meruerunt, inter Propheticos numerandi sunt. » Et *epist.* 248; æ lib. VII *De Genes. ad litt.* cap. xxviii, et *De Cura pro mortuis*, cap. xxviii, et *ad Orosium contra Priscill.*, Ecclesiasticum vocat divinam Scripturam. S. Paulinus, anno Christi 420, apud S. Hieronymum, tom. X, *epist.* 14, cap. 1: « Veteris, ait, Scripturæ celebrata sententia est, esse pudorem, qui gloria

inveniat et gratia; et esse rursus pudorem, qui soleat parere peccatum, » *Eccli.* iv. Maximus Taurinensis, anno Domini 430, *hom. 1 de Eleemosyna*: « Dicit, ait, divina Scriptura: Sicut aqua exstinguit ignem, ita eleemosyna exstinguit peccatum, » *Eccli.* iii. S. Leo, anno Christi 450, *serm. 8 de Jejunio 7 mensis*: « Dicit, ait, Scriptura: Post concupiscentias tuas non eas, » *Eccli.* xviii. S. Prosper, lib. II *De Vita contemp.* cap. viii: « Ait, inquit, in Ecclesiastico Spiritus Sanctus. » Sic Ecclesiasticum vocant S. Scripturam Salvianus, anno Christi 480, lib. III *Ad Ecclesiam Catholicam*; Gelasius, anno Christi 490, *epist.* 5; S. Fulgentius, anno Christi 500, lib. I *De Remiss. peccat.* cap. xii; S. Benedictus, anno Domini 500, in *Regula*, cap. vii; S. Gregorius, anno Domini 600, in *Psalm.* iv *Pœnitent.*; Alcuinus, anno Domini 750, *De Virtut. et vitis*, cap. *de Pœnitentia*, et cap. *de Castitate*; Haymo, anno Christi 820, in *cap. 1 Epist. ad Rom.* et in *cap. 1 ad Corinth.*; Angelomus, anno Christi 830, in *lib. I Reg.* cap. 1; Paschasius Ratbertus, anno Christi 900, lib. *De Corp. et Sangu. Domini*, cap. ii; S. Bernardus, anno Domini 1130, *De Gradibus humilitatis*; Innocentius III, anno Domini 1200, *serm. 2 de Adventu*; S. Laurentius Justinianus, anno Christi 1430, lib. *De Ligno vitæ*, *tract. de Patientia*, cap. iii.

CAPUT II.

Auctor.

Nonnulli censuerunt Ecclesiastici auctorem esse Salomonem, eo quod multi veterum illum citent nomine Salomonis. Ita Anacletus Pontifex, *epist.* 2, illud *Eccl.* cap. xxvii: « Qui fodit foveam, incidet in eam, » citat nomine Salomonis. Alexander I, *epist.* 3, illud *Eccl.* cap. xxxv: « Sacrificium salutare est, attendere mandatis, » attribuit Salomoni. Sixtus I, *epist.* 1, arguens hæreticos, dicit quod in Salomone Scriptura loquitur, dicens: « Sicut in conspectu eorum magnificatus es in nobis; » quæ sunt verba *Eccl.* cap. xx, vi. Sic Quietus Episcopus in Concilio Carthaginensi; Felix I, *epist.* 3; Innocentius I, *epist. ad Exuperium*, cap. ult.; Concilium Carthaginense III, *canon.* 47; Origenes, qui floruit anno Domini 230, *hom. 8 in Numer.*: « In libro, ait, qui apud nos quidem inter Salomonis volumina haberi solet, et Ecclesiasticus dicit; apud Græcos autem Sapientia Jesu filii Sirach appellatur, scriptum est: Omnis sapientia a Deo est. » Et *hom. 1 in Ezech.*: « Vide, ait, Salomonem, sapientissimum omnium, quid de Dei correctionibus suspicetur: Fili, noli esse pusillanimis in disciplina Dei, neque deficias correptus ab eo, » quæ verba sunt *Eccl.* cap. vii. Sic et S. Basilius in *Regulis fusiis disput.*, resp. 17, verba *Eccl.* cap. xv: citat quasi Salomonis. S. Chrysostomus in *Psalm.* cxxxiv: « Salomon, inquit, ait: Continens aquam in vestimento, » *Eccl.* cap. xliii. Isychius Hierosolymitanus presbyter, anno Christi 600, lib. VI in *Levit.*: « Dixit, ait, Salomon:

Ante mortem ne laudes quempiam hominem, » *Eccl.* cap. xi, 30. Fabianus Pontifex, *epist.* 2: « Fili, ait Salomon, in mansuetudine serva animam tuam, » *Eccl.* cap. x. S. Cyprianus, *epist.* 43, sive lib. III *Epist.*: « Sed et Salomon, ait, in Spiritu Sancto constitutus testatur, et docet quod sit sacerdotalis auctoritas et potestas, dicens: Ex tota anima tua time Deum, et sacerdotes ejus sanctifica, » *Eccl.* cap. i. Sixtus II Pontifex, anno Christi 257, *epist.* 1: « Quod pater est, ait, id est etiam filius, Salomone dicente: Ege ex ore Altissimi prodiit, primogenita ante omnem creaturam, » *Eccl.* cap. xiv. S. Marcellinus Pontifex, anno Christi 296, citat quasi Salomonis illud *Eccl.* cap. xiv: « Ego sapientia habitavi in altissimis, et thronus meus in columna nubis. » S. Hilarius in *Psalm.* cxlii: « In eo libro, ait, qui nobiscum Salomonis inscribitur; apud Græcos autem et Hebræos, Sapientia Sirach habetur, ita monemur: Ecce circumvalla possessionem tuam spinis, argentum et aurum tuum constitue, et ori tuo fac ostium et seram, et verbis tuis jugum et mensuram, » *Eccl.* cap. xxviii. S. Ambrosius, lib. *Ad Virginem devotam*, cap. xxviii: « Non legisti, ait, Salomonem dicentem: Bonis bona creata sunt ab initio, similiter impiis et peccatoribus bona et mala? » *Eccl.* cap. xxxiii. Optatus Milevitanus, anno Christi 370, lib. III *Contra Donatum*: « Illud, ait, a Salomone discere noluit, quod ait: Absconde panem in corde pauperis, et ipse pro te rogabit, » *Eccl.* cap. xxix. S. Hieronymus in *cap. x Eccl.*: « Salomon, inquit, ait: Qui statuet laqueum, capiatur in illo, » *Eccl.* cap. xxvii. S. Maximus, *hom. 2 de festo Pasche*, *Eccl.* cap. xxiv citat nomine Salomonis. S. Leo ejusdem nomine citat *Eccl.* cap. xii, *serm. 1 de Quadrages.* cap. iii. Sic et Sedulius in *cap. xii ad Rom.*, et Hormisda Pontifex, *epist.* 6; Cassiodorus in *Psalm.* lv; Pelagius, *epist. ad Vigilium*; S. Gregorius, *hom. 1 in Ezech.*; Haymo in *cap. 1 Epist. ad Roman.*; Paschasius, lib. II *De Corpor. Domini*, cap. ii; Petrus Damianus, *serm. 2 de vitio linguæ*; S. Bernardus, *Epist.* 40.

Verum certum est auctorem Ecclesiastici non esse Salomonem, sed Jesum, filium Sirach.

Probatur primo, quia sic inscribitur; hicque Ecclesiastici est titulus in omnibus codicibus Græcis.

Secundo, id docet Eusebius lib. VII *De Præparat. Evangel.* cap. ii: « Simonis tempestate, ait, nunt Jesus, filius Sirach, fama celebris, qui Sapientiam, titulo omnium virtutum genera profitentem, composuit. » S. Athanasius in *Synopsi de Ecclesiastico*: « Hic itaque, ait, Jesus, cum esset Salomonis sectator, haud minus illo in illustranda sapientia, et pietatis disciplina strenuum se gessit, vere multisciis existens et loctus. » Procopius Gazæus, *Præfat. in Gen.*: « Laudanda est, ait, illa Sirach admonitio: In supervacaneis operum tuorum ne sis curiosus; plura enim intellectu hominum ostensa sunt tibi, » *Eccl.* cap. iii. An-

tiachus, *hom.* 7: « Jesus, ait, Sirach filius dicit: Insomnia extollunt imprudentes. » Cassiodorus, lib. I *Instit.* cap. XIII, enumerans S. Scripturæ libros: « Salomonis, ait, libri quatuor: Jesu, filii Sirach, liber unus. » S. Hieronymus in *cap. ix Danielis*: « Jesus, ait, filius Sirach, scripsit librum qui græce *Παροιμια* appellatur, et a plerisque Salomonis falso dicitur. » Sic et Isidorus Pelusiota, lib. IV, *epist.* 228; S. Epiphanius, lib. I, tom. I, *haeresi* 8.

Tertio, idipsum evincit præfatio Ecclesiastici, quam aliqui censent habere auctoritatem Scripturæ, alii ad eam proxime accedere. In præfatione enim diserte ait Jesus Siracides junior, Ecclesiasticum esse compositum ab avo suo Jesu, filio Sirach; a se vero esse traductum.

Quarto, idipsum demonstratur ex cap. I, 29, ubi sic dicitur: « Doctrinam sapientiæ et disciplinæ scripsit in codice isto Jesus, filius Sirach, Hierosolymita, qui renovavit sapientiam de corde suo. » Unde patet idipsum esse de fide. Hæc enim sunt verba S. Scripturæ et Spiritus Sancti, ideoque fide credenda. Denique, cap. I, titulus est: « Oratio Jesu, filii Sirach. »

Quinto, quia in fine Ecclesiastici recensentur elogia Salomonis, Roboam, Ezechiae, Josiae, Isaiae, Jeremiæ et cæterorum Prophetarum, qui diu post Salomonem vixerunt.

Dices: Cur ergo Origenes, Isychius et alii paulo ante citati Ecclesiasticum attribuunt Salomoni? Respondeo: Variæ sunt causæ. *Prima*, quia Ecclesiasticus imitatur Salomonem; habet enim similes morales sententias. Hanc causam dat S. Athanasius in *Synopsi*, et præfatio Ecclesiastici Græcæ: « Sane, inquit, hic Jesus Salomonis fuit sectator, nihil minus illo sapientiæ et eruditionis nomine probatus, ut qui multiscius vere fuerit, et sit appellatus. » Jesus ergo, filius Sirach, sive Siracides, fuit quasi alter Salomon, imo verus ævi sui Salomon.

Secunda, quia nonnulla deprompsit ex Salomone, partim edita, partim non edita; Salomon enim plurima dixit et dictavit, quæ non sunt edita, ut patet III *Reg.* IV, 32. Sparsas ergo Salomonis sententias collegit et digessit Siracides, suisque additis librum hunc conflavit. Simili enim modo ex sparsis Salomonis sententiis in unum collectis, conflatus est liber Proverbiorum, ut colligitur ex *Prov.* cap. XXV, 1. Editam a Salomone, quæ citat vel imitatur Siracides, inferius colligam. Hanc causam post Driedonem, lib. I *De Scriptoribus Eccl.* cap. III, dat Bellarminus lib. I *De Verbo Dei*, cap. XIV, et Thomas Waldensis, lib. II *Doct. fidei*, art. 2, cap. XX: « Ecclesiasticus, ait, dicta antiquorum Patrum collegit, sicut ipse refert: Qui renovavit, inquit, sapientiam de corde suo. »

Tertia, quia Ecclesiasticus, utpote sapientialis et moralis, solet annecti libris Salomonis, puta Proverbii, Ecclesiastæ, Canticis et Sapientiæ. Unde

hi quinque libri censentur unus tomus S. Scripturæ, puta Sapientia, sive sacra Ethica. Quia ergo cæterorum quatuor auctor est Salomon, hinc et quintus ei attributus est, omnesque nuncupati sunt Sapientia, sive Libri Sapientiales Salomonis, a præcipuo et potissimo auctore. Hanc causam dat Origenes initio citatus, et Innocentius I, *epist. ad Exuperium*, cap. VII, enumerans S. Scripturæ libros: « Salomonis, ait, libri quinque. »

Quarta: « Ecclesiasticus, inquit Rabanus lib. V *De Universo*, cap. III, propter nimiam sensus similitudinem et eloqui paritatem, Salomonis titulo prænotatur. Constat autem hunc librum sub Jesu, filio Sirach, editum fuisse, et inter reliquos S. Scripturæ libros pari habitum veneratione. » Sic et S. Augustinus, lib. II *De Doctrina Christiana*, cap. VIII: « Duo, ait, libri, quorum unus Sapientia, et alius Ecclesiasticus inscribitur, de quadam similitudine Salomonis esse dicuntur, » id est, propter similitudinem argumenti, styli et phrasim, ut idem ait lib. *De Cura pro mortuis*, cap. XV. Sic invective Ciceronis in Antonium, subinde Antoninæ, sæpius Philippicæ vocantur; quia similes sunt Philippicis Demosthenis, quas ipse contra Philippum, Alexandri Magni patrem, declamavit.

Quinta dat Paulus a Palacio hic in præfatione; cense enim Jesum, filium Sirach, vocatum alio nomine Salomonem; aut (quod verisimilius est) quod Jesus hic titulum Salomonis suo libro præfixerit, ut quem Salomonis nomine faciebat, ut fecit Plato, qui nomine Socratis dialogos scripsit; et Cicero, qui nomine Catonis et Lælii, quosdam libros intitulavit. Tandem credibile est librarios hujus libri nomen imposuisse; auctor quippe S. Hieronymus est, titulum Ecclesiastici apud Hebraeos esse, *Misle*, id est, Parabolæ seu Proverbia; quo titulo etiam insigniuntur Proverbia Salomonis. Cum igitur librarii incidissent in hunc titulum, putarunt esse Salomonis, et eum nomine illo venditarunt. Hæc Palacio. Quocirca post Siracidem, Deo duce, dabo Salomonem tomo uno, puta Proverbia, Ecclesiastem, Sapientiam, et forte Cantica. Supererunt deinde duo tomi, alter librorum historiarum, alter Psalmorum et Job, quibus omne Vetus Testamentum complectar. Claudet agmen quartus Evangeliorum tomus, quo universam S. Scripturæ periochen, si vitam viresque Deus dederit, absolvam, orbemque sacre encyclopædiæ concludam: qua de causa brevis, more meo; sed nervosus, exactus et succulentus sim oportet, ne et tomi nimis multiplicentur, et vita me citius quam opus deserat. Sunt et erunt, qui partitis inter se libris, desiderantibus prolixiora, singuli in singulos Commentaria scribant.

Quæres, quis fuit hic Jesus, filius Sirach? Respondeo *primo*, fuit civis Hierosolymitanus, ut patet cap. I, 29; atque hæc est ejus prosapia: Sirach genuit Jesum seniore, qui composuit Ecclesiasticum; Jesus senior genuit Sirach juniorem, cui

moriens Ecclesiasticum consignavit; Sirach junior genuit Jesum juniorem, qui Ecclesiasticum ab avo compositum ex Hebræo in Græcum idioma traduxit.

Secundo, Jesus senior, auctor Ecclesiastici, fuit vir eamie sapiens, ut patet cap. II, 18 et sequent., adeo ut sui ævi Salomon vocaretur, ut paulo ante ostendi: qua de causa per varias regiones peregrinatus est; hoc enim ipse sapienti faciendum præscribit cap. XXXIX, 5; unde videtur fuisse vir magnus et princeps; ait enim cap. II, 13: « Exaltasti super terram habitationem meam. »

Tertio, idem fuit Propheta; eum enim Prophetam vocat S. Anacleus, *epist.* 2; S. Evaristus, *epist.* 1; S. Chrysostomus in *cap. VI Genes.*; Optatus Milevitanus, lib. IV *Contra Donatistas*; Gildas in *Excidio Britannie*; Cæsarius Arelatensis, qui floruit anno Christi 470, *hom.* 15: « Per Prophetam, ait, clamat Spiritus Sanctus: Sicut aqua exstinguit ignem, sic eleemosyna exstinguit peccatum, » *Eccl.* III. Procopius Gazæus in *cap. XXXV Isaie*: « De se, ait, in Prophetis dixit Christus: Ecce ego inclino ad eos, tanquam fluvium pacis, » *Eccl.* XXV. Quocirca S. Augustinus, lib. II *De Doctrina Christ.* cap. VIII, Ecclesiasticum numerat inter libros Propheticos. Sic et S. Prosper, lib. *De Prædict. et Promiss.* part. II, cap. XXXV; et patet, quia Ecclesiasticus prophetat de Elia et Henoch venturis in fine mundi, cap. XLIV, 16, et cap. XLVIII, 10. Item de Christi descensu ad inferos, cap. XXIV, 43: « Penetrabo, ait, omnes inferiores partes terræ, et inspiciam omnes dormientes, et illuminabo omnes sperantes in Domino. » Idipsum confirmat S. Anselmus in II *Cor.* XIV, ex cap. XXIV *Ecclesiastici*, vers. 46, ubi ipse de se ait: « Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam. »

Quarto, peregrinando per varias regiones devenit in Ægyptum, ubi videtur Ecclesiasticum composuisse; ibi enim eum nepos invenit, ut ipse ait in Prologo; Ægyptus enim tunc erat sapientiæ et sapientum domicilium. Unde sub idem tempus facta est Alexandria in Ægypto versio S. Scripturæ ex Hebræo in Græcum per Septuaginta Interpretes.

Quinto, Jesus, auctor Ecclesiastici, vixit paulo post Alexandrum Magnum, tempore Ptolemæi Philadelphi, qui evocatis Jerusalem Doctoribus, S. Scripturam ex Hebræo curavit verti in idioma Græcum per LXX Interpretes, ut ea ornaret suam bibliothecam, quam copiosissimam Alexandria instruebat. Id liquet *primo* ex eo quod nepos ejus, puta Jesus junior, qui Ecclesiasticum ab avo, puta Jesu seniore, compositum, ex Hebræo in Græcum vertit, in Prologo dicit se id fecisse tempore Ptolemæi Evergeti; hic enim Ptolemæo Philadelpho, quasi fratri frater, in regno Ægypti successit. Unde colligas Jesum seniore vixisse tempore Philadelphi et Septuaginta Interpretum; ideoque Senenardus in lib. II *Chronol.* et alii probabiliter

conjiunt eum fuisse unum e Septuaginta Interpretibus. Hinc et Aristæus in *Hist. Septuaginta Interpretum*, recensens eorum nomina, recenset et Jesum; quin et addit Ptolemæum instruxisse regale convivium septuaginta Interpretibus, in quo more veterum eisdem totidem quæstiones morales, ethicas et politicas proposuit, cuique scilicet unam; additque singulorum responsa et sententias, quæ plane similes, et subinde eadem sunt cum hisce Siracidis. Ac forte occasione harum propositionum regalium Siracides librum hunc ethicum conscripsit; junior vero Jesus, puta nepos, qui vixit sub Evergete, floruit paulo ante tempora Machabæorum.

Secundo, idipsum liquet ex S. Hieronymo in *cap. IX Daniel.*, dum ait: « Post mortem Jaddi sacerdotis, qui sub Alexandro Magno templo præfuit, suscepit pontificatum Onias, etc.; post Oniam præfuit Judæis Pontifex Eleazarus. Quo tempore septuaginta Interpretes S. Scripturas Alexandria dicuntur in græcum vertisse sermonem; post quem alter Onias, cui successit Simon; quo regente populum, Jesus, filius Sirach, scripsit librum, qui græce *Παροιμια* appellatur, et a plerisque Salomonis falso dicitur. Cui successit in pontificatum alius Onias, quo tempore Antiochus Judæos diis Gentium immolare cogebat. Quo mortuo, Judas Machabæus purgavit templum. » Ubi nota ex Josepho, lib. XI *Antiq.*, in fine, et lib. XII, cap. II, III, IV, V; hæc fuit series Pontificum Judæorum illius ævi: Jaddo Pontifex, qui occurrit Alexandro Magno, genuit Oniam; Onias genuit Simonem Justum, et ejus fratrem Eleazarum, qui misit septuaginta Interpretes ad Ptolemæum Philadelphum; Simon Justus genuit Oniam secundum, cognomento Avarum; Onias Avarus genuit Simonem secundum; Simon secundus genuit Oniam tertium, cognomento Sanctum, qui vixit tempore Machabæorum; unde eum defunctum vidit Judas Machabæus orantem pro populo, ac ostendentem Jeremiam, qui Judæ porrigebat gladium sanctum, quo debellaret hostes Israel, de quo II *Machab.* cap. III et IV, et cap. ult., vers. 12.

Tertio, idipsum colligitur ex ipso Ecclesiastico, qui elogia Patriarcharum et Pontificum concludit cap. I: elogiis Simonis Pontificis, qui fuit frater Eleazari, sub quo facta est versio septuaginta Interpretum; ita enim de eo scribit cap. I, ac si viderit eum pontificalibus indutum in cætu populi hostias offerentem: Hic enim Simon non fuit secundus, scilicet, Oniæ Avari filius; uti putavit Eusebius in *Chron.*, et ex eo Bedæ; lib. *De Sex ætatibus mundi*, in Ptolemæo Evergete, ac Lyrano; sed fuit primus cognomento Justus, ut colligitur ex dictis et ex dicendis cap. I. Hic enim paulo ante erat defunctus, eum Jesus senior hæc scripsit sub Eleazaro, qui Simoni fratri in pontificatu successit. Et hic Simon adeo fuit sanctus, ut, teste Josepho lib. XII, cap. II, cognominationem habuerit Justus. « Eo quod et Deum, inquit, pie coleret, et civem

prosequeretur benevolentia. » Jesus ergo senior scripsit Ecclesiasticum sub idem tempus, quo septuaginta Interpretes euderunt suam versionem post Alexandrum Magnum sub Ptolemæo Philadelpho, 250 annis ante nativitatem Christi. Ita Torniiellus in *Annal.* 22. annum mundi 3798, et Genebrardus anno mundi 3797, Beda et alii. Jesus vero junior Ecclesiasticum in Græcum transtulit sub Ptolemæo Evergete, fratre Philadelphi. Quare errat Isidorus lib. I *De Eccles. Officiis*, cap. XII, qui Jesum juniorem facit auctorem Ecclesiastici, quasi ille ex avi scriptis eum composuerit, cum ille duntaxat libri ab avo compositi fuerit interpres. Sed fefellit Isidorus, quod corrupte in prologo Ecclesiastici legerit: « Voluit et ipse scribere aliquid horum, » cum legendum sit: « Voluit et ipse, » scilicet, avus meus, « aliquid scribere. »

Ex dictis sequitur Jesum seniore, auctorem Ecclesiastici, non fuisse nepotem Eleazari Pontificis, qui misit Septuaginta Interpretes ad Ptolemæum Philadelphum, uti contendit Jansenius, ex eo quod cap. I, 29. Græca nonnulla habeant: « Doctrinam sapientiæ et disciplinæ scripsit in codice isto Jesus, filius Sirach, filii Eleazari; » nam *ἱὸς filii Eleazari* expungunt codices Græci Romæ correcti, et Latini omnes. Cum enim Jesus senior scripsit Ecclesiasticum tempore Ptolemæi Philadelphi, quando Pontifex erat Eleazarus, fieri nequit ut Jesus hic Eleazari fuerit nepos; debuisset enim sub Ptolemæo et Eleazaro esse puer, ideoque ineptus ad scribendum Ecclesiasticum: nisi dicas Eleazarum fuisse admodum senem 70 et amplius annorum, ita ut nepos ejus Jesus triginta circiter annorum existens composuerit Ecclesiasticum. Fuit enim Jesus præcoci ingenio, et a juventute orando et studendo quæsit sapientiam, ut ipse ait cap. I, vers. 18 et 19. Igitur Ecclesiasticus hebraice a Jesu Sirach seniore scriptus est initio regni Ptolemæi Philadelphi, vel certe sub finem regni Ptolemæi Lagi; nam scriptus est paulo post mortem Simonis Justi Pontificis: ille enim quasi recens defuncti laudes decantat cap. I, 1: « Simon, inquit, Oniæ filius, sacerdos magnus, qui in vita sua suffulsi domum, et in diebus suis corroboravit templum. » Simon autem hic defunctus est quatuor annis ante finem regni Ptolemæi Lagi; nam anno 37 Lagi successit ei in pontificatu frater Eleazarus, qui post sex annos misit XXXI Interpretes ad Ptolemæum Philadelphum, at S. Scripturam ex Hebræo verterent in Græcum; Ptolemæus enim Lagi vita functus est anno regni 40, cui mox successit filius Ptolemæus Philadelphus, qui anno tertio regni evocavit Septuaginta duos Interpretes. Quæ omnia tradit Eusebius in *Chronico*. Ex quibus liquet Ecclesiasticum conscriptum esse sub idem tempus, quo Septuaginta duo Interpretes euderunt Græcam S. Scripturæ versionem, quod fuit Olympiadis cxxiv anno tertio, post Alexandri Magni mortem anno 43, qui fuit Græcorum sive Seleucidarum annus 31.

Sexto, Jesus hic per multas et horrendas tribulationes probatus a Deo, deductus est ad extremum perfectionis. Unde ipse, cap. I, generatim eas recensens, ab iis quasi per miraculum se liberatum gratulatur, et exultans Deo gratias agit; ac tandem post superatas misærias feliciter in pace requievit. Ibidem enim ait. « Modicum laboravi, et inveni mihi multam requiem. »

Denique, cum sermo sit mentis imago, atque ex abundantia cordis os loquatur, ex hoc ejus opere de virtutibus quibuslibet absolutissimo liquet eum iis omnibus excelluisse, suaque de iis sensa hic expressisse, adeoque se ad vivum hic depinxisse, vivamque suæ mentis ideam efformasse. Quocirca hic Jesus sua patientia, doctrina, prophetia, æque ac nomine, typum gessit, et representavit Jesum Christum patientem, docentem, prophetantem.

Ubi nota: Tres fuere viri celebres, qui hoc nomen prætulere: primus fuit ante captivitatem Babylonicam, scilicet Josue, successor Mosi in ducatu populi; hunc enim Septuaginta vocant Jesum; hebraice enim *Josue* idem est quod *Jescua*, id est *Jesus*; secundus fuit in captivitate, scilicet Jesus, filius Josedec Pontificis, *Zachariae*, cap. III, 1; *Aggæi* I, 1; tertius fuit post captivitatem, scilicet Jesus, auctor Ecclesiastici. Sicut ergo Josue representavit Christi ducatum et regimen, quos suos fideles in terram promissam, puta in regnum cæleste, deducet; Jesus vero, filius Josedec, utpote Pontifex, representavit sacerdotium et pontificatum Christi, ut patet *Zachar.* III, 1; ita pariter hic Jesus noster representavit Christum, quatenus ipse fuit Doctor et Propheta mundi. Hinc patet errare eos qui, ex Isidoro, lib. I *De Eccles. Officiis*, cap. XII, Jesum hunc nostrum eundem esse censent cum Jesu, filio Josedec; nam Jesus Josedec cum Zorobabel, Aggæo, Zacharia et Esdra floruit sub Dario Hystaspis, ut patet *Aggæi* I, 1. Darius autem 200 annis præcessit Alexandrum Magnum; Alexandro autem successit Ptolemæus Lagi, ac post eum Lagi filius, Ptolemæus Philadelphus, sub quo Ecclesiasticum conscripsit noster hic Jesus. Probabile tamen est, quod censet Genebrardus in *Chron.*, Jesum hunc prognatum de stirpe Jesu, filii Josedec Pontificis, ejusque proxime nomen usurpasse, idque omnino dicendum est, si cum Jansenio asseramus Jesum hunc fuisse nepotem Eleazari Pontificis; hic enim recta serie a Jesu filio Josedec prognatus descendit.

CAPUT III.

Interpretes.

Scriptus est hic liber idioma Hebræo a Jesu seniore, sed a nepote ejus Jesu juniore in Græcum traductus, ut ait S. Epiphanius lib. *De Ponderibus*; imo ipse Jesus junior in Prologo: « Deficiunt, inquit, verba Hebraica, quando fuerint translata ad alteram linguam. » S. Hieronymus Hebræum se vidisse testatur *Prologo in libros*

Salomonis. Suspiciantur nonnulli Hebræum originale esse illud ipsum, quod ab Hebræis colitur nomine Ben-Sira, adeoque Jesum Sirach esse Ben-Sira, cujus apud Hebræos exstant cum scholiis Proverbia, tum quia Ben-Sira pene easdem habet sententias cum Ecclesiastico; tum quia Ben-Sira hebraice idem est quod filius Sira vel Sirach, puta Jesus Siracides. Verum librum Ben-Sira diversum esse a libro hoc Ecclesiastici liquet utrumque conferenti.

Rursum diversum esse Jesum Sirach a Ben-Sira, quatuor rationibus probat noster Serarius in *Notis ad Epist. S. Bonifacii*, et ex eo Gretserus, lib. I *Defens. Bellarmini*, cap. XIV.

Prima est, quia Ben-Sira hebraice ultimam litteram habet ס; Sirach autem habet ך.

Secunda, quia communiter Hebræi tradunt Ben-Sira vixisse altera post Jeremiam ætate; Jesus Sirach autem vixit diu post, tempore Ptolemæi Philadelphi.

Tertia, quia Ben-Sira dicitur filium habuisse Uziel, et nepotem Josephum; Jesus Sirach autem filium habuit Sirach, et nepotem Jesum. Porro Uziel iste et Josephus, velut eximii sapientes, citantur ab Hebræo Scholiaste Proverbiorum ejusdem Ben-Sira.

Quarta, quia Ben-Sira multa habet, quæ non habet Ecclesiasticus; rursum Ecclesiasticus multa habet, quæ non habet Ben-Sira, adeoque liber Ben-Sira totus alius et diversus est ab Ecclesiastico. Quis credat eundem auctorem de iisdem pene rebus, et eodem pene modo ac phrasi adeo diversos scripsisse libros, nec ullam hujus rei dare significationem?

Adde quinto, quod Ben-Sira habeat nonnulla, quæ minus sana et vera videntur, certe male sonant; quale est illud *Alphabeta* 2, littera *Ain*: « Oculos tuos absconde a muliere vidua, et ne concupiscas pulchritudinem ejus in corde tuo; quia filii ejus filii scortationum sunt. » Videtur enim hic damnare viduitatem et matrimonium cum vidua; aut certe utitur similitudine longissime petita, qua viduam ad novas nuptias aspirantem comparat cum meretrice, quæ multos viros admisit: nisi dicas sensum esse, q. d. Ne in uxorem ducas viduam; quia, si id feceris, molestiam et probrum tibi accerses ob ejus filios, qui, cum patrem non habeant, et matrem non timeant, libere agunt quod lubet, ac scortationi indulgent: horum enim scortationes et scelera tibi quasi vitrico, vel adscribentur, vel infamiam afflabunt; qui sensus sane verus est et commodus.

Dicendum est ergo, Ben-Sira alium esse a Jesu Sirach, sed unum ab alio plura esse mutuatum. Si prior fuit Ben-Sira, ut volunt Hebræi, oportet dicere ex eo Jesum Sirach multa deprompsisse. Hæc omnia plane constabant ex *Alphabeta* Ben-Sira, quod sub finem capituli quinti attexam. Sane videtur in Bibliotheca Vaticana Ben-Sira manuscrip-

tum enaldaice; sed longe imparem, imo dispariorem nostro Siracidi; nam statim in ipso limine prologi reperi nœnias Judaicas et indigna quædam, quæ Jeremiæ prophetæ affinguntur. Porro *Sirach* hebraice idem est quod superfluens, abundans, luxurians, scilicet sapientia, sententiis et proverbii: aut *sirach*, id est, explicans implicata et obscura; vel circumflectens sermones suos: שרׁך *seroch* enim est corrigia; inde משרׁכת *mesarechet* (*Jeremiæ* II, 23) est implicans, vel circumflectens vias suas, uti corrigia ligatur in circuitu calcei. S. Hieronymus vertit, *explicans*; et hoc forte vult Syrus, dum pro *sirach* vertit *asiro*, id est ligatus, q. d. Colligatas et arcanas sententias enuntians et explicans: nisi malis ligatum dici, eo quod a Ptolemæo Lagi inter cæteros Judæorum captivos ligatus fuerit et ipse, vinculusque abductus in Ægyptum. Nam a Chaldæis in captivitate Babylonica ligari non potuit, utpote ea 270 annis posterior. Captivitas enim Babylonica duravit septuaginta annis usque ad Cyrum, qui eam solvit; a Cyro autem usque ad Alexandrum Magnum, cui successit Ptolemæus Lagi, fluxerunt anni ducenti.

Favet, quod *Sirach* per *caph*, in fine, syriace idem est quod corruptus, læsus, damno affectus, noxam passus: סרׁך *sarach* enim est corrumpere, lædere, nocere: sin per *chet* scribatur *sirach*, syriace idem est quod adhærens: *sarach* enim per *chet* significat adhærere. Denique *sirach*, per ש initio, syriace idem est quod superstes, reliquus, residuus. Igitur titulus hujus libri in Syriaco sic habet: « Liber Jesu, filii Simonis *Asiro* (id est ligati, victi), qui vocatur liber Sapientiæ filii *Asiro*. » Ex quo liquet *Asiro* syriace idem esse quod hebraice *Sirach*, illudque non esse nomen proprium (cum proprie vocetur Simon, sicuti Ben, vel Bar-Jona, puta S. Petrus, proprio nomine vocatus est Simon), sed cognomen, vel agnomen. Verum cognomen hoc usu in nomen proprium transit; nam et nepos avum suum libri auctorem in Prologo; et Ecclesia ac Ecclesiastici scriptores eum non alio nomine, quam Jesum filium Sirach nuncupant.

Denique, si *sirach* per *tsade* scribatur, idem est quod vociferator, præco, concionator, doctor; ךׁ *tsarach* enim, vel *sarach* (quia Septuaginta, S. Hieronymus cæterique Interpretes *tsade* Hebræum reddunt per Latinum s), idem est quod elata et contenta voce clamare, vociferari. Talis *sirach*, id est præco, fuit S. Joannes Baptista, juxta illud de eo oraculum: « Vox clamantis in deserto; » *Isaiæ* XL, 3 et 9: « Exalta in fortitudine vocem tuam, qui evangelizas Jerusalem; exalta, noli timere. »

Probabile est Ecclesiasticum, non puro sermone Hebræo, sed corrupto, quali utebantur Judæi post reditum e Babylone (sui enim avi Judæi eum conscripsit Siracides), puta Syriaco esse conscriptum. Ita Bellarminus, lib. II *De Verbo Dei*, cap. IV, censet hunc librum primitus sy-